

Lone Bjørndal Thomsens translokationstale

Taler

Lone Bjørndal Thomsen
Rektor ved Odense
Katedralskole

Dato

24. juni 2022

Sted

Odense Katedralskole

Kære studenter

Tillykke! Tillykke med eksamen! Tillykke med, at I nu er studenter med huer og med eksamensbeviser og med masser af mere kundskab og dannelse og modenhed, end da I begyndte i gymnasiet.

I ser glade ud!

Og det kan jeg godt forstå, for det er imponerende, at I er nået hertil.

For helt ærligt - jeres vilkår har ikke været optimale.

...

I bliver studenter i en tid, hvor man taler om, at mange unges mistrives.

Man ved heldigvis fra undersøgelser, at over halvdelen af alle unge trives rigtig godt, men man ved også, at der er flere og flere oplever perioder med mistrivsel eller pres og nogle gange stress og angst og psykiske lidelser. Det kan næsten virke som en slags forbandelse over jeres generation.

Jeg synes, journalisten og forfatteren Niels Overgaard meget fint sætter ord på, hvad der måske kan ligge bag den forbandelse. Han siger: ”Vi lever i et samfund, hvor kampen for overlevelse er erstattet af kampen for at leve op til urealistiske og rosenrøde forventninger til det perfekte, ideelle liv”.

I ved nok godt, at rosenrøde forventninger – de opfyldes kun i Disney-film. Men I er alligevel opvokset i en tid, der dyrker idealet om det perfekte liv og om

den perfekte kæreste....om det perfekte...alting

I er også udmærket godt klar over, hvad den ideelle gymnasieelev er for en. Det er sådan en, som har lyst til at lære - og som brænder mere for at lære end for at få en god karakter. Det er en, der er interesseret i både fag og mennesker og demokrati og biodiversitet og klima og i sin egen sundhed og i menneskerettigheder og affaldssortering og i skolens sociale liv. Det er en, der både er klog og likeable og køn på Insta og sjov på TikTok. Det er en, man gerne vil have som bedste ven, og som man gerne vil være i gruppearbejde med og også gerne vil feste med. Det er en, der *altid* stiller sin cykel i cykelstativet – og ikke midt på fortovet – en, der møder til tiden og altid kan reflektere over dagens lektier og altid afleverer skriftlige opgaver til tiden. Det er sikkert sådan en, der også både er med i elevrådet og UNESCO-udvalget og i sidste skoledagsudvalget... Ak ja! - man kunne blive ved.

Idealer er gode at have, men ikke hvis man tror, man skal opfylde dem. Idealer er jo netop ideelle. De er u-opfyldelige. Det er det, der gør dem til idealer.

Hvis man gør idealer til mål for sig selv, hvis man internaliserer dem, så vil man sandsynligvis aldrig komme til at føle sig god nok. For man kunne altid have været en lidt bedre elev, eller en lidt bedre kæreste eller en lidt bedre ven; et lidt sundere og gladere menneske – i det hele taget bare en lidt bedre udgave af sig selv.

Højskolemanden Christian Hjortkær – han er sådan en, der hvert år tager mod et nyt kuld studenter, der er i gang med deres sabbatår – han har, mener jeg, supergodt set, hvad der kan ske, når man ligesom internaliserer sine idealer og gør dem til sine egne personlige mål. Han siger, at hvis man gør det, så er der en stor risiko for, at man bliver ramt af en følelse af *utilstrækkelighed*.

Nu sidder du måske og tænker: Det der med at være den ideelle gymnasieelev – det er ikke ligefrem det, der har tynget dig! Og måske sidder der også nogle forældre og tænker: Det er vist ikke vores barn, hun taler om!

Og det kan godt være, at det er rigtigt og gælder for nogle af jer, årets studenter. Men for jer som *generation* er internalisering af idealer næsten blevet et slags vilkår, der skaber pres både udefra og inde fra jer selv – og en følelse af utilstrækkelighed.

Det er efter min mening en forbandelse. For man kan ikke altid gøre alting til ideel perfektion. Men må vælge, og man må leve med, at virkelighedens vilkår er, at nogle gange kan man ikke gøre, alt man vil, men må bare gøre det man skal, så godt som man nu kan.

....

Nogle af jer tænker måske, at der er da ikke er noget nyt i, at unge forsøger at efterleve idealer. Det kan være I tænker, at det da altid har været ungdommens forbandelse. Det, tror jeg ikke, er helt rigtigt.

Jeg tror fx ikke, det gjaldt for min generation, som måske også er jeres forældres. Vi havde som generation ikke mange store drømme. Vi blev kaldt "nå"-generationen og "no future"-generationen, og vi turde nok slet ikke tro på idealer. Vi var unge i en tid, hvor vi var vildt bange for Tjernobyl-ulykker, kold krig og atomkrig og var vokset op med lange sange om, at voksne også kan være bange, og at der er så meget, man skal passe på. Det var ikke sjovt.

Men vi gav ikke os selv skylden, når vi havde det dårligt. Det var jo verden, der var noget lort.

Når jeg har talt med jer, på dage hvor I ikke har det godt og ikke er på toppen, og hvor verden går imod jer, så gælder det for utrolig mange af jer, at I vender det indad: "Det er jo bare mig, der ikke kan tage mig sammen". "Det er bare mig, der ikke gør det godt nok". "Er sød nok", "er køn nok". Og det er sådan set også rigtig - I kan ikke leve op til alle de idealer, der er er i tiden. Jeg oplever ofte, at I bebrejder jer selv, at I ikke kan leve op til ikke bare ét, men mange idealer. Omkvædet i jeres generations sang - det er ikke, at verden, men at livet kan være noget lort.

....

Jeg synes, I er vidunderlige! selvom I ikke allesammen har været sådan nogle ideal-elever!

I er levende virkelige mennesker, der alle sammen har haft gymnasiedage, hvor I overhovedet *ikke* havde lyst til noget og *ikke* har brændt for noget, men bare

ønskede, at I kunne blive under dynen.

Måske særligt fordi I kan se tilbage på en gymnasietid, som blev end anden, end I havde forestillet jer. Særligt 2.g og 1. hf blev et år med færre fredagscaféer, færre fester, færre timer på skolen og alt for mange timer hjemme foran skærmen. Alt for mange ”aflyst”- aktiviteter i Lectio.

I ved af bitter erfaring, at idealer, de holder ikke i virkeligheden. Der vil altid være udefra kommende vilkår og vira og tilfældigheder, der forhindrer det ideelle.

I ved, at man ikke altid kan, hvad man vil – selv om det tit bliver påstået både i studentertaler og i amerikanske reklamer (”Just do it!”).

Jeg ved, at den erfaring, den været dyrekøbt for jer, og at I helst ville have været foruden. Men jeg håber sådan for jer, at det også kan blive en erfaring, der vil bidrage til jeres fremtidige livsduelighed og livsglæde.

For de mennesker, der er mest tilfredse med livet – det er faktisk dem, der godt nok har mål og planlægger efter dem. Men som løbende indstiller sig på vilkårene, når de ændrer sig, og som forstår at værdsætte det, der er at værdsætte, selv når livet ikke er ideelt. Og på en mærkelig omvendt måde, tror jeg, at I kan tage nogle erfaringer med jer fra jeres mærkelige gymnasietid, der kan hjælpe jer med det.

For I ved, at selv om livet kan være noget lort; så går livet videre alligevel.

....

Jeres gymnasieliv blev ikke helt sådan, som I nok havde forestillet jer, da I begyndte for snart længe siden, men det nåede - trods corona og aflysninger – at blive fyldt med rigtig meget af det, der hører sig til:

I nåede det spændende, det mærkelige, det svære og også det nogle gange kedelige i fagene. I nåede fællesskabet i timerne og i frikvartererne; på idrætsdage. På studieture. Til fredags-caféer og AMOK-caféer.

Fester med musik, dans og løben op og ned ad den gamle skolers trapper, nåede

I.

I nåede fællestime om det Afghanistan, som Europa og Vesten forlod - efter en krig, der begyndte, før I blev født.

Og fællestime om det Rusland, som invaderede Ukraine, og gav en ny og skræmmende krig i jeres tid og i jeres Europa.

I hørte fotografen Jan Grarup, der viste hjerteskrærende billeder af, at der rundt omkring i verden er mennesker, der stadig kæmper for banal overlevelse – og ikke for at opfylde idealer.

I nåede politisk vælgermøde op til det kommunalvalg, der for mange af jer blev jeres første mulighed for at deltage som vælgere i det danske demokrati.

I havde en gymnasietid, der var fyldt med lærere - engagerede lærere, krævende lærere, og lærere, der i den grad holdt af jer, uanset hvad I kom med til timerne.

.....

Jeg håber, I vil huske det hele og værdsætte alt det, der faktisk nåede at ske i jeres gymnasietid, og som har været med til at danne jer.

Jeg ved godt, at gymnasietiden ikke kom til at leve op til idealet. Det er der jo egentlig aldrig noget, der gør. Det blev meget tydeligt for jeres årgang – at I måtte lave planer om – igen og igen – og at I skulle indstille jer på nye vilkår igen og igen.

Det vilde er, at det gjorde I!

.....

Jeg kan godt, sådan helt egoistisk, ærgre mig lidt over, at I nok bedst vil kunne huske jeres rektor, som hende, der hele tiden skrev beskeder til jer om sprit (altså den kedelige slags - til hænderne) – og om afstand – og om at I skulle stikke pødepinde op i næsen.....Og åh nej, nogle af jer – Albert, Noa og Sigurd – vil for altid kun huske rektoren som hende, der aflyste den musical, I havde brugt timer og dage og nætter på at udvikle.

Jeres rektor derimod, hun vil huske jer som den årgang, der langsomt og sikkert fandt evnen til at værdsætte fællesskabet og de små ting - som fx kageordninger og bordtennis i frikvartererne - frem igen.

Jeg vil huske jer som den årgang, der trods demotiverende nedlukninger formåede at samle jeres opmærksomhed om læring igen - og som arbejdede så vedholdende med jeres afsluttende projekter i hf og stx, at 2. hf har opnået utrolig flotte resultater i SSO, og at 3.g-elevernes arbejde med det mundtlige forsvar SRP er endt med det flotteste resultat nogensinde!

Jeg vil huske jer som dem, der generobrede skolen og genoplivede de traditioner, som visnede helt hen i corona-årene. I er den årgang, der var med til at genoplive skolens forårskoncert. I genoplivede OS-regattaen – og Magnus, Karl, Nicolai, Emilie og Alberte - TAK fordi I slog alle de andre skoler i indendørsfodbold og som de eneste vandt en pokal hjem til skolen.

I genoplivede OK-samlinger og sidste skoledag - og 3f og 3x, I genoplivede klassebattles til et helt nyt og absurd højt niveau!

I genoplivede gallafesten! I onsdag havde vi gallafest for første gang i 3 år. Og hvilken fest! I var så vidunderlige og glade og gode sammen. Måske er der aldrig nogen, der har værdsat en gallafest så meget som jer. I dansede, I grinede, I drak – og I var dejlige.

...

Jeg vil huske jer som en årgang, der fik det bedste ud af de vilkår, der nu engang var for jeres gymnasietid.

Jeg håber, at I kan blive ved med det – også i jeres videre liv.

...

I er ikke ideelle. I er virkelige og dejlige og umulige og krævende og kærlige – som mennesker er.

I ved om nogen, at livet, det er heller ikke ideelt –nogle gange går det i sort og er

noget lort.

I ved også, at livet: det går videre. Og i morgen er der ogs' en dag.

Husk det - og skrål med på Andreas Odbjergs sang fra jeres studentervogne - når I om nogle timer forlader den smukke gamle skole og går ud ad porten og ud i det forunderlige og foranderlige; vidunderlige og vanskelige liv.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lone-bjoerndal-thomsens-translokationstale-2022>